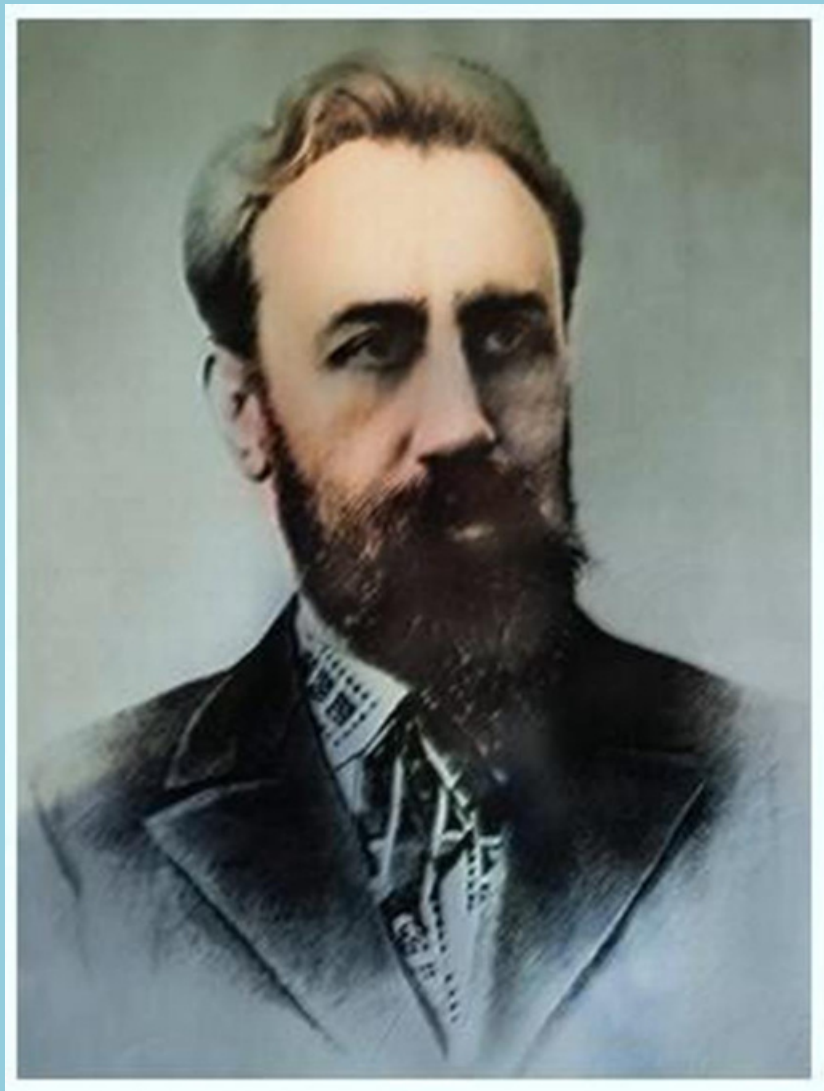

2026

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КИЇВСЬКІ ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра філософії та релігієзнавства

ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ

Відділення релігієзнавства

«КИЇВСЬКІ ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ-2026»

Матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції

15 травня 2026 року

Тези доповідей

м. Київ, 2026

***Рекомендовано до оприлюднення на засіданні Вченої ради
Факультету суспільно-гуманітарних наук
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 11 від 21.05.2026)***

Редакційна колегія:

***Андрєєв В.М. – доктор історичних наук, професор
Горбань О.В. – доктор філософських наук, професор
Вінтонів-Бахарєва С.З. – кандидат філософських наук
Купрій Т.Г. – кандидат історичних наук, доцент
Ломачинська І.М. – доктор філософських наук, професор
Мартич Р.В. – кандидат філософських наук, доцент
Тарасюк Л.С. – доктор філософських наук, професор***

Ф 56 *Київські філософські студії-2026*: Матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 15 травня 2026 р.): Тези доповідей. – Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2026. – 480 с.

Збірка містить тези доповідей і виступів учасників ІХ Всеукраїнської наукової конференції «Київські філософські студії», яка відбулася в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка 15 травня 2026 року. У поданих матеріалах висвітлено широке коло актуальних проблем сучасної гуманітарної безпеки в умовах війни, зокрема таких галузей філософського знання як філософія міста, історія філософії, соціальна та політична філософія, філософія культури, етика, естетика, релігієзнавство, філософія освіти тощо.

Збірку адресовано науковцям, викладачам вищої школи, аспірантам, докторантам, студентам, усім, хто цікавиться розвитком філософської думки. Відповідальність за грамотність, науковий і літературний зміст, достовірність фактів і посилань несуть автори тез.

ЗМІСТ

РОБОТА ПЛЕНАРНОЇ СЕКЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Михайло Бойченко. РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ І МАНІПУЛЯТИВНІСТЬ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ЗАГОСТРЕННЯ ЗІТКНЕННЯ СТРАТЕГІЙ ПІД ЧАС ВІЙНИ	15
Олеся Столярчук. МОТИВАЦІЯ ТА НАСЛІДКИ НЕКРИТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ СТУДЕНТАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	18
Олександр Бродецький. ІЄРАРХІЯ РПЦ В МОЛДОВІ: АНТИБЕЗПЕКОВИЙ РЕСУРС В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	22
Леонід Чупрій. ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК ЧИННИК ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	27

Секція І.

Києвознавство. Культурні та метафізичні виміри міського простору в умовах гуманітарних викликів

Ольга Гольд, Максим Васалатій. ПРАВО НА МІСТО: ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ СУЧАСНОСТІ УКРАЇНИ	31
Юлія Кравченко. РОЛЬ ДИСИДЕНТСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗБЕРЕЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ КИЄВА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ	34
Олександр Конюшевський. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В АРХІТЕКТУРІ: ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ФАКТОР ПРОСТОРУ, ПАМ'ЯТІ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ	37
Костянтин Рильов. СИМВОЛІКА ЛОГОТИПІВ ГЛОБАЛЬНИХ БРЕНДІВ У КОНТЕКСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ТА ВПЛИВУ НА СПОЖИВАЦЬКУ ПОВЕДІНКУ: АРХЕТИПНО-СЕМІОТИЧНИЙ АНАЛІЗ	40
Марко Комар. КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ДЕКОЛОНІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНИ	45
Кіра Пашина. СУБКУЛЬТУРИ ЯК ПРОСТІР КОНСТРУЮВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ	48

Секція II.

Рецепції та інтерпретації класичної філософської спадщини у світлі сьогодення

<i>Ігор Руснак.</i> РЕЛІГІЯ БЕЗ ТРАНСЦЕНДЕНТНОСТІ: КАТЕГОРІЯ СВЯЩЕННОГО У СВІТЛІ НАУКОВОГО СВІТОГЛЯДУ КРІЗЬ ПРИЗМУ ІДЕЙ ДЖ. ГАКСЛІ	52
<i>Юрій Омельченко.</i> МЕСІАНІЗМ У ФІЛОСОФІЇ ІСТОРІЇ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ	54
<i>Галина Тимофєєва.</i> ВІД «Я-ВОНО» ДО «Я-ТИ»: ОНТОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИХ ВІДНОСИН У СВІТЛІ ФІЛОСОФІЇ МАРТИНА БУБЕРА	57
<i>Віталій Брижнік.</i> ПРОЄКТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ ОБ'ЄКТИВНОГО ПІЗНАННЯ ЛЮДИНИ ЯК ТЕОРЕТИЧНО-ОСНОВНА ТЕМА РАННІХ РОБІТ ЕРІХА ФРОММА	61
<i>Тетяна Кожушко.</i> РЕЦЕПЦІЇ ПОСТМОДЕРНУ ЯК МАРКЕР СВІТОГЛЯДНОЇ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	66
<i>Віталій Палагнюк.</i> ВОЛЯ ДО САМОЗАПЕРЕЧЕННЯ: РАДИКАЛІЗАЦІЯ ПЕСИМІЗМУ У ФІЛОСОФІЇ ФІЛІППА МАЙНЛЕНДЕРА	69
<i>Максим Гранченко, Людмила Хрящевська.</i> ФІЛОСОФСЬКІ ТА НАУКОВІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІОГРАФІЇ ІСТОРІЇ ОСВІТИ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ В СЕРЕДИНІ ХVІІІ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	71
<i>Ілля Серго, Оксана Патлайчук.</i> РОЗВИТОК НЕКЛАСИЧНОЇ НАУКИ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.	73
<i>Дмитро Швецов.</i> ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ГЕНЕЗИ ЦИВІЛІЗАЦІЇ: ГЕНЕТИЧНО-СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ	76
<i>Андрій Вітов.</i> МІФ В ОБ'ЄКТ-ОРІЄНТОВАНИЙ ОНТОЛОГІЇ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ	78
<i>Нікіта Верещинський.</i> ОБҐРУНТУВАННЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ: ТЕОРЕТИЧНІ ІМПЛІКАЦІЇ ТА ІСТОРИЧНІ ВЕРСІЇ	82
<i>Даніло Коновал.</i> ОНТОЛОГІЯ ТРАДИЦІОНАЛІЗМУ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ	83

Павло Логунков. СУТНІСТЬ ЛЮДИНИ В СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИХ ВИМІРАХ ХХ–ХХІ СТОЛІТЬ	86
Євгеній Снопок. ЕВОЛЮЦІЯ НЕОМАРКСИЗМУ: ВІД КЛАСИКИ ДО СУЧАСНОСТІ	90
Олексій Кондратюк. ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ДИСКУРСІВ СЕРЕНА К'ЄРКЕГОРА Й АРТУРА ШОПЕНГАУЕРА У СВІТЛІ СЬОГОДЕННЯ	93
Вероніка Кайряк. ТРАНСГУМАНІЗМ ЯК СУЧАСНА УТОПІЯ	97
Вероніка Полулях. ОСВІТНІ РЕФОРМИ ВІЛЬГЕЛЬМА ФОН ГУМБОЛЬДТА ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ СИСТЕМУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	99
Людмила Вегера. ФІЛОСОФІЯ ГУМАНІЗМУ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ: АНТРОПОЦЕНТРИЧНИЙ ПОВОРІТ У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ДУМЦІ	100
Давид Алам. ФІЛОСОФІЯ ВІЛЛАРДА КВАЙНА. КРАХ ЕМПІРИЧНИХ ДОГМ	107

Секція ІІІ.

Соціальні та політичні трансформації: аналітика процесів, ризиків і викликів гуманітарної безпеки

Данило Додонов, Віра Додінова. ДИНАМІКА ГАБІТУАЛЬНИХ ПРАКТИК УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ	109
Tetiana Kostiuik. BLACK SEA REGION AS A RESILIENT AREA ABOVE THE TIME AND SEA LEVEL	113
Галина Саган. ПІДТРИМКА КАТОЛИЦЬКИМИ ГРОМАДАМИ РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ БІЖЕНЦІВ З УКРАЇНИ	116
Олег Туренко. ВТРАТА ТРАНСЦЕНДЕНТНОГО ВИМІРУ КОНЦЕПТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ЗАГРОЗА ГУМАНІТАРНО-ПРАВОВОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА	120
Микола Стадник. ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	124
Юрій Борейко. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ЯК ТРАВМАТИЧНА ПОДІЯ	126
Олена Льовкіна. КАР'ЄРА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ: СОЦІАЛЬНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ	128

Леонід Панасюк. ГУМАНІСТИЧНИЙ СВІТОГЛЯД В УКРАЇНІ ПІД ВПЛИВОМ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	130
Леонід Кравчук, Оксана Тулай, Наталія Карпишин. СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗВ'ЯЗКІВ, ПРИРОДА ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ – РУСІ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПИ	133
Вячеслав Ціватий. СТРАТЕГІЧНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ УКРАЇНИ І КРИЗОВА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: ГЕОПОЛІТИЧНИЙ І ГЕОСТРАТЕГІЧНИЙ АСПЕКТИ	136
Тетяна Купрій. ДІАЛЕКТИКА МІГРАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	142
Pavlo Kretov, Olena Kretova. ON THE QUESTION OF THE METAPHYSICS OF SECURITY	146
Наталія Баранова, Анна Кушнір. ІДЕЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА ЯПОНІЇ САНАЕ ТАКАЇЧІ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ	150
Алла Іщук. МОВНІ СТРАТЕГІЇ МАНІПУЛЯЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ: СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР	154
Михайло Іщук. ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК ЗАГРОЗА ГУМАНІТАРНІЙ БЕЗПЕЦІ В УМОВАХ ВІЙНИ	156
Тарас Тимошенко. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ В КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ ПОНЯТЬ «КУЛЬТУРИ ВІЙНИ» ТА «КУЛЬТУРИ МИРУ»	158
Олена Готра. СТАНОВЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	161
Сергій Авер'янов. СТРАТЕГІЯ США «AMERICA FIRST» І МАЙБУТНЄ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	165
Борис Стадник. СПРАВЕДЛИВІСТЬ/НЕСПРАВЕДЛИВІСТЬ В МЕЖАХ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	169

Дмитро Перов. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	172
Ольга Галяс. ФЕНОМЕН ЯПОНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКА РЕКОСТРУКЦІЯ	174
Юрій Шиян. РЕЗИЛЬЄНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАЛТО- ЧОРНОМОРСЬКОГО ПОЯСУ В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ЦСЄ ВІД 2014 РОКУ	178
Валерій Бабіч. ІНТЕГРАЦІЯ ПОЛЬЩІ ТА ЛИТВИ ДО НАТО 1999– 2004 РР. В КОНТЕКСТІ ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНІХ ВИКЛИКІВ	180
Марія Шульга. СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОПАГАНДИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	183
Валерія Нор. ВПЛИВ ПРОПАГАНДИ НА ДЕМОКРАТІЮ СЛОВАЧЧИНІ	185
Тимофій Скарженюк. РОЗВИТОК ЗАХІДНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ЯК РЕЦЕПЦІЯ КЛАСИЧНОЇ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ У ПРАЦІ НІЛА ФЕРГЮСОНА «ЦИВІЛІЗАЦІЇ, ЯК ЗАХІД СТАВ УСПІШНИМ»	188
Ярослав Зайка. СЕК'ЮРИТИЗАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ ЛОБІЮВАННЯ ІНТЕРЕСІВ ОБОРОННОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЄС У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ПОРЯДКУ ДЕННОГО	192
Вікторія Рогуль. ЛІБЕРАЛІЗМ ЯК ПОЛІТИЧНА ФІЛОСОФІЯ ЗМІН	195
Оксана Білозір. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕДІАКУЛЬТУРИ ТА ПРОПАГАНДИ У КОНСТРУЮВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	198
Поліна Франчук. ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДІА: ВІД МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДО ПЕРСОНАЛІЗОВАНОГО ВПЛИВУ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ Г. М. МАКЛЮЕНА	200
Володимир Слюсаренко, Оксана Патлайчук. ЗЕЛЕНА ЕНЕРГЕТИКА ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ: ЕТИЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА ТЕХНОГЕННИЙ ВИМІРИ	204

Медведьєва І. В., Оксана Патлайчук. ЛЮДИНА І ЇЇ ВНУТРІШНІЙ СВІТ У ЧАС ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ	206
Вікторія Малець. ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТНОСТІ УКРАЇНИ ЯК ДОНОРА БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ РОЛІ НАТО В УРЕГУЛЮВАННІ КОНФЛІКТІВ	208
Арсеній Далекорей. СОЦІАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я	212

Секція IV.

Етика, естетика та філософія культури в епоху становлення нової системи цінностей

Олена Лобанчук, Світлана Хрипко. ДУАЛІЗМ ЕТИКО-ЕСТЕТИЧНОГО ЗНАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО БУТТЯ	214
Лариса Тарасюк. АКСІОЛОГІЧНІ ТА ЕТИЧНІ ДЕФОРМАЦІЇ В ЕПОХУ ЗМІН	216
Микола Тур. КОНЦЕПЦІЯ «МОРАЛІ ВИЗНАННЯ» В ТЕОРІЇ СИСТЕМ Н. ЛУМАНА	219
Ельміра Аблялімова-Чийгоз. ТРИ ВИМІРИ БУТТЯ: КРИМСЬКОТАТАРСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ ОКУПАЦІЇ ЯК ОНТОЛОГІЧНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ	222
Катерина Гончаренко. ЦІННІСНІ ВИМІРИ МИСТЕЦТВА В ПЕРІОДИ СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНИХ ЗЛАМІВ	226
Олексій Саган. ФІЛОСОФІЯ КОНСЮМЕРИЗМУ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	229
Владислав Іванушкін. ФІЛОСОФІЯ СПОЖИВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ	233
Роман Шамрицький. ВІД РЕАЛЬНОСТІ ДО ГІПЕРРЕАЛЬНОСТІ: ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ЦІННІСНОЇ ПАРАДИГМИ У РОБОТАХ ЖАНА БОДРІЯРА	462
Софія Рижак. ФЕНОМЕН АРХЕТИПУ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ОСМИСЛЕННІ СИМВОЛІЧНИХ СИСТЕМ	237
Яна Фіх. АЛЬТРУЇЗМ ТА ЕГОЇЗМ У ЦІННІСНИХ ВИМІРАХ МОРАЛІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ	240

Макар Туряниця. СИМВОЛІЧНО-ЗНАКОВИЙ ПОВОРІТ В УКРАЇНСЬКОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ДИСКУРСІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ — ПОЧАТКУ ХХІ СТ.	242
Дмитро Козлов. ФЕНОМЕН ЗАДОВОЛЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ	247
Вікторія Велика. ТЕАТР ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ЕКЗИСТЕНЦІЙНИХ ПОШУКІВ ЛЮДИНИ	251
Анна Чепур. ФІЛОСОФІЯ ЦИКЛУ «ПСИХО» РОБЕРТА АЛЬБЕРТА БЛОХА	254
Ірина Шаповал. САМОТНІСТЬ У СИСТЕМІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ: ФІЛОСОФСЬКО-ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ АНАЛІЗ	258
Назар Шуптар. ЕПІСТЕМОЛОГІЯ «НЕПРИРУЧЕНОГО МИСЛЕННЯ» ТА АЛГОРИТМ БРИКОЛАЖУ	261
Софья Бриньова. НАСИЛЬСТВО ТА СВОБОДА: ІДЕЇ МАРКІЗА ДЕ САДА У СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ	264
Варвара Лавренюк. СЕМАНТИКА СМЕРТІ ЯК ФОРМА КОЛЕКТИВНОГО ДОСВІДУ	266
Катерина Велика. ВПЛИВ РЕЛІГІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ НА ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПОДРУЖНИХ СТОСУНКІВ	269
Єлизавета Бантиш. ФЕНОМЕН КРАСИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ	274
Крістіна Бінківська. ТРАНСЦЕНДЕНТАЛЬНА СЕМАНТИКА КОЛЬОРУ В ПРАВОСЛАВНІЙ ІКОНІ В ЕПОХУ ЗМІНИ КУЛЬТУРНИХ КОДІВ	276
Анна Бурдак. ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ КОНЦЕПТІВ ДОБРА І ЗЛА В СУЧАСНІЙ МАСОВІЙ КУЛЬТУРІ	280
Євгенія Дармолян. АКСІОЛОГІЧНІ АКЦЕНТИ ФЕНОМЕНУ СЕМАНТИКИ МОДИ: СТЕРЕОТИПИ VS РЕАЛЬНОСТІ	283
Валерія Осташко. РОЛЬ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕТИКИ У СУЧАСНІЙ ДИПЛОМАТІЇ	284
Андрій Анічин, Оксана Патлайчук. СПОЖИВАННЯ ЯК НОВА ФОРМА ЗАЛЕЖНОСТІ ТА МЕХАНІЗМ ДЕМОНСТРАЦІЇ СТАТУСУ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ	287
Роман Івченко, Оксана Патлайчук. РОЛЬ ДІЛОВОЇ ЕТИКИ В РОЗВИТКУ МОРСЬКИХ ПОРТІВ	289

Богдан Жариков. ПРОБЛЕМА ВИБОРУ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ФІЛОСОФІЇ САРТРА	296
Олександр Кириченко. АНАЛІЗ ІСТОРІЇ СВІТОГЛЯДНИХ КОНЦЕПЦІЙ: СКАНДИНАВСЬКИЙ МІФ ТА ЕПОС	299

Секція V.

Релігійні процеси та духовні практики в контексті гуманітарної безпеки

Павло Павленко. ВІД ОСВЕНЦИМА ДО БУЧІ: ХРИСТИЯНСЬКИЙ ВИМІР РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	302
Ірина Ломачинська. СВІТОГЛЯДНІ ВИКЛИКИ РЕЛІГІЙНОЇ БЕЗПЕКИ	306
Оксана Горкуша. САКРАЛЬНИЙ СЕНС ТА ЙОГО КОНТЕКСТУАЛЬНА АРТИКУЛЯЦІЯ В ДОБУ РОЗПАЧУ І ЗНЕВІРИ: ДОЛЕНОСНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК СТРАТЕГІЯ ВРОСТАННЯ В МАЙБУТНЄ ЧЕРЕЗ ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ПЕРЕХІД	310
Ігор Гудима. ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕЛІГІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА МАНІПУЛЯЦІЯ РЕЛІГІЙНИМ ЧИННИКОМ В МАСОВІЙ СВІДОМОСТІ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ	316
Олена Предко. РЕЛІГІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДНИК ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ	319
Ольга Недавнія. ПОЛІТИКА У ВИЗНАЧЕННЯХ І НАСТАНОВАХ КАТОЛИЦЬКОГО КАТЕХИЗМУ	322
Ірина Горохолінська. ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ МЕДИЧНОГО КАПЕЛАНСТВА В УКРАЇНІ: РЕЛІГІЄЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ МОРАЛЬНИХ І ПРОФЕСІЙНИХ НАПРУЖЕНЬ	326
Олег Бучма. РЕЛІГІЯ, ПОЛІТИКА, ДЕРЖАВА І ПРАВО: БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ	329
Ганна Кулагіна-Стадніченко. ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕЛІГІЙНОСТІ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ: СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ ВИМІРИ	333
Микола Щербань. ГЕНДЕР ЯК ВИКЛИК: СПЕЦИФІКА ХРИСТИЯНСЬКОГО ДИСКУРСУ	335

Денис Предко. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛИТВИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	337
Іван Ощипок. КАПЕЛАНСЬКЕ СЛУЖІННЯ ПЦУ ЯК ЧИННИК ГУМАНІТАРНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	341
Євгеній Баранюк. ІНСТИТУТ СВОБОДИ СОВІСТІ В УКРАЇНІ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ: СПРОБА ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОЇ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ	344
Максим Лакуста. УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА ЯК ІНСТИТУЦІЙНА ФОРМА КАТОЛИЦЬКОГО ПРОЗЕЛІТИЗМУ В УКРАЇНІ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ДІАСПОРІ	350
Микола Птиця. РЕЛІГІЙНА ВІРА ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ НОВИХ ФОРМ КОМУНІКАТИВНИХ ПРАКТИК	353
Володимир Мельник. РІВНІСТЬ І СВОБОДА ВІРОСПОВІДАНЬ: РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ФОРМУВАННІ ПЛЮРАЛІСТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА	357
Юрій Кірушок. ВЗАЄМОВПЛИВ РЕЛІГІЙНОЇ ТА ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ: ОПТИМАЛЬНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ	359
Олена Алексеєнко. ІДЕЇ ЄДНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ У ТВОРЧОСТІ МИТРОПОЛИТА АНДРІЯ ШЕПТИЦЬКОГО	361
Михайло Кравець. ДУХОВНІ ВИТОКИ РЕЛІГІЙНОЇ БЛАГОДІЙНОСТІ	365
Тетяна Кісєльова. КОНЦЕПЦІЯ НООСФЕРИ В КОНТЕКСТІ ІДЕЇ ЄДНОСТІ У ВЧЕННІ БАХАЇ	369
Владислав Кісєльов. СПРАВЕДЛИВІСТЬ В РЕЛІГІЇ БАХАЇ В КОНТЕКСТІ ЕВОЛЮЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В РЕЛІГІЙНИХ І ФІЛОСОФСЬКИХ СИСТЕМАХ	372
Олег Крісенко. МОТИВАЦІЙНІ ТА СВІТОГЛЯДНІ ОСНОВИ ВНУТРІШНЬОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ПІСЛЯ ПОЛОНУ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ДОСВІДУ ВИЖИВАННЯ	377
Богдан Чернюк. ХРИСТІЯНСЬКИЙ ДИСКУРС У МОДЕРНІЙ ФІЛОСОФІЇ	380
Зарміна Заріфі. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕЛІГІЙНОЇ ПРОПАГАНДИ У СУЧАСНИХ ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТАХ (УКРАЇНА, БЛИЗЬКИЙ СХІД, БАЛКАНИ)	382

Рената-Стефанія Кишко. ФЕНОМЕН ЖІНОЧОЇ ТІЛЕСНОСТІ В ХРИСТИЯНСЬКОМУ МІСТИЦИЗМІ	386
Уляна Мартищенко. РЕЛІГІЯ ЯК ФОРМА КОМУНІКАЦІЇ В СОЦІАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ: РЕКОНТЕКСТУАЛІЗАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ТРАНСФОРМАЦІЇ	391
Кузьма Бабенко. ПРОБЛЕМА СВОБОДИ І ПЕРЕДВИЗНАЧЕННЯ У ХРИСТИЯНСЬКІЙ ДУМЦІ	393
Денис Мірошник. АМЕРИКАНО-ЧИЛІЙСЬКІ ВІДНОСИНИ В ПЕРІОД 1973–1990 РОКІВ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ ТА РЕЛІГІЇ	398

Секція VI.

Філософія освіти та сучасний освітологічний дискурс

Тетяна Костюк. ОСВІТНЯ РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ В УМОВАХ АКСІОЛОГІЧНИХ ДЕФОРМАЦІЙ	402
Микола Шкрібляк. ГУМАНІТАРНА БЕЗПЕКА В ОСВІТІ: НОВІ ВИКЛИКИ ПЕРЕД РЕЛІГІЄЗНАВЧОЮ СПІЛЬНОТОЮ	405
Оксана Притика. ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ	411
Людмила Пилипчук. МЕДИЧНА ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРІОРИТЕТИ ПІДГОТОВКИ В МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖАХ УКРАЇНИ	414
Олександр Глушенко. УСТАНОВЧА ВЛАДА АКАДЕМІЧНИХ СПІЛЬНОТ І ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ: ІНФРАСТРУКТУРНИЙ ВИМІР	416
Олександр Сохан. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ: ГЛОБАЛЬНІ РИЗИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	418
В.О. Філь, Оксана Патлайчук. ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО ТА НОРВЕЗЬКОГО ДОСВІДУ	421
Владислав Карпов, Оксана Патлайчук. ВИКОРИСТАННЯ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ БАГАТОАЛЬТЕРНАТИВНОЇ, РОЗГАЛУЖЕНОЇ ПРОГНОСТИКИ	424

Секція VII.

Філософсько-антропологічні виміри цифрової епохи: етичні та безпекові аспекти використання штучного інтелекту та віртуальної реальності

<i>Олена Лаута.</i> ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОЇ АГЕНТНОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: БЕЗПЕКОВІ ВИКЛИКИ ПОСТГУМАНІСТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ	427
<i>Світлана Гейко.</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ПЛАТФОРМНА КОМУНІКАЦІЯ: АНТРОПОЛОГІЧНІ, ЕТИЧНІ ТА БЕЗПЕКОВІ АСПЕКТИ	429
<i>Олександр Горбань, Руслана Мартич, Світлана Вінтонів-Бахарєва.</i> GALAXIA DIGITALIS: ГЕНЕЗА ЛЮДИНИ ЦИФРОВОЇ	431
<i>Ксенія Ніколенко.</i> КОГНІТИВНА СТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ПЕРЕД ЗАГРОЗАМИ МАНІПУЛЯЦІЙ ШІ	435
<i>Svitlana Vintoniv-Bakharieva.</i> WHAT LARGE LANGUAGE MODELS ARE SILENT ABOUT AND HOW IT AFFECTS HUMAN EXPERIENCE	440
<i>Андрій Сірко.</i> СВОБОДА ВИБОРУ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	444
<i>Павло Рязанцев, Богдан Личко.</i> ПРОБЛЕМА «САМОТНОСТІ СЕРЕД МАШИН»: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ АВТОМАТИЗАЦІЇ НА МЕНТАЛЬНИЙ СТАН СУДНОВОГО МЕХАНІКА	447
<i>Анастасія Кавун.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ СУБ'ЄКТНОСТІ ТА СТАТУСУ АВТОРА В МИСТЕЦТВІ МЕТАМОДЕРНУ	451
<i>Анна Яковина.</i> ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	452
<i>Артемій Матяш.</i> ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ ВИМІРИ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ	455
<i>Семен Паєрель.</i> ЦИФРОВИЙ ГЕДОНІЗМ В ЕПОХУ ГЛОБАЛЬНИХ АКСІОЛОГІЧНИХ ДЕФОРМАЦІЙ: ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР	457

<i>Олександра Циганок.</i> СИМУЛЯКР ТА ГІПЕРРЕАЛЬНІСТЬ У ФІЛОСОФІЇ ЖАНА БОДРІЙЯРА ТА ЇХ АКТУАЛІЗАЦІЯ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	460
<i>Валерія Жабокрицька.</i> СПЕЦИФІКА ПРИСУТНОСТІ ФІЛОСОФСЬКИХ СЕНСІВ В СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ	462
<i>Артем Карнашенко.</i> ЦИФРОВА ІНТУЇЦІЯ ТА ЕТИЧНІ МЕЖІ ЇЇ ФОРМУВАННЯ	466
<i>Артем Сироватка, Оксана Патлайчук.</i> ЕТИЧНІ НОРМИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ВІД ЧЕСНОСТІ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПЕРЕД СУСПІЛЬСТВОМ І МАЙБУТНІМИ ПОКОЛІННЯМИ	470
<i>Артемій Дар'єв, Ольга Ступак.</i> ФІЛОСОФІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ПРОБЛЕМА ЕТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	473
<i>Дмитро Мелех, Оксана Патлайчук.</i> МОРАЛЬНІ МЕЖІ ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	475
<i>Антон Матієнко, Людмила Латанська.</i> МЕГАМАШИНА У ДОБУ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ЕВРИСТИКА «МІФУ МАШИНИ» Л. МАМФОРДА ДЛЯ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ	478

комунікації з ризиками концентрації цифрової влади, інформаційної нерівності та фрагментації публічної сфери.

ДЖЕРЕЛА

1. Comunello F., Mulargia S. Does the "Platform Society" Mean the End of the "Network Society"? Reflections on Platforms and the Structure and Dynamics of Networks. *American Behavioral Scientist*. 2023. Vol. 67, no. 7. P. 859–871. DOI: 10.1177/00027642221092797.

2. Gillespie T. *Custodians of the Internet: Platforms, Content Moderation, and the Hidden Decisions That Shape Social Media*. New Haven : Yale University Press, 2018. 288 p.

3. Mejias U. A., Couldry N. *Data Grab: The New Colonialism of Big Tech and How to Fight Back*. Chicago : University of Chicago Press, 2024. 313 p. URL: <https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/D/bo216184200.html> (дата звернення: 06.04.2026).

4. Srnicek N. *Platform Capitalism*. Cambridge : Polity Press, 2017. 171 p.

GALAXIA DIGITALIS: ГЕНЕЗА ЛЮДИНИ ЦИФРОВОЇ

Олександр Горбань, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Руслана Мартич, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Світлана Вінтонів-Бахарєва, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Дані тези автори пропонують як оглядовий текст, що описує концептуальну рамку аналізу цифрової сучасності, яку ми позначаємо як *Galaxia Digitalis*, детальніше з концепцією є можливість ознайомитися у статті з однойменною назвою [1], а також в інших роботах авторів, в яких концепція тільки знаходиться на стадії формування [5; 6]. На погляд авторів, у цій рамці мають бути поєднані:

- політико-епістемічні режими влади (епістемічна влада, непрозора згода, епістемічна асиметрія, інфляція безпеки);

- економічна логіка цифрового капіталізму (інфраструктура видобутку, цифрове огороження, відчуження від майбутнього, цифрова нерівність);

- антропологія цифрового суб'єкта (цифрова людина).

Дана робота має характер теоретичного ескізу, усі введені поняття мисляться як робочі гіпотези, відкриті до уточнень та критики.

Сучасна медійна, антропологічна та політична конфігурація утворює якісно новий режим, який ми пропонуємо позначити як *Galaxia Digitalis*. Йдеться не про чергову стадію повернення до синестетичного, яку передбачав М. Маклюєн у своїй відомій роботі «Галактика Гутенберга» [2], а про принципово іншу конфігурацію.

Класична схема комунікації «відправник – канал – отримувач» розпадається, оскільки канал більше не є прозорим посередником, він запрограмований, наділений певними цілями й логікою, здатний ініціювати повідомлення, які не зводяться до інтенцій відправника. Чим більше суб'єкт втрачає активність, тим більшої активності набуває канал; чим менше видно владні інституції, тим більше влади зосереджується в інфраструктурах, що їх обслуговують.

Епістемічно це означає перехід від доби, де ключовою проблемою була передача інформації, до доби, де центральною стає влада над проєктуванням та формуванням поведінки. Гіперреальність у бодріярівському сенсі [3] більше не є лише режимом знака, вона стає режимом управління.

Центральне питання авторських роздумів можна сформулювати наступним чином: «Чи можлива автономна рефлексія, якщо когнітивний апарат суб'єкта структурно відкритий до спостереження і змін?», тобто до систематичного, безпосереднього і опосередкованого втручання в увагу, пам'ять і афекти іноді навіть без прямого усвідомлення цього самим суб'єктом?

Початок цього процесу ми датуємо приблизно ХІХ ст. – момент народження статистики як технології, у якій населення мислиться як сукупність керованих імовірностей (А. Кетле, Ф. Гальтон, К. Пірсон), а також момент народження соціального і гуманітарного знання. Людина стає не індивідом, а «розподілом». Поведінкова економіка, про яку прийнято згадувати, вже пізня, рефлексивна стадія цього процесу, який був започаткований в іншій сфері.

Класичний паноптикум у М. Фуко ґрунтувався на асиметрії видимості, при якому «видимий не бачить невидимого» [4]. Суб'єкт завжди потенційно спостережуваний, а спостерігач невидимий. У цифрову епоху ця конфігурація трансформується. Ми наче спостерігаємо *перевернений паноптикум*:

- суб'єкт стає добровільно й безперервно видимим (профілі, трекінг, логи);

- влада стає невидимою в подвійний спосіб, як алгоритм (чорна скринька) і як децентроване рішення (ланцюжок акторів без явного центру).

Важливо відмітити, що влада тут не зникає, а змінює режим прояву. Невидимими стають не інструменти спостереження, а *місця прийняття рішень і відповідальності*. Те, що у М. Фуко було проблемою дисциплінарних інституцій, переходить на рівень технічної інфраструктури. Влада завжди тяжіла до деперсоналізації, але тільки сучасні механізми дають їй можливість майже повністю сховатися за алгоритмами.

Щоб описати цю конфігурацію, ми вводимо поняття *п'ятого ступеня симулякру*. Бодріярові чотири ступені стосувалися статусу знака щодо реальності (від відображення до «чистого» симулякру без референта). Пропонований нами п'ятий ступінь не є історичною «наступною стадією», а *політико-епістемічним розширенням* схеми, яке описує не стільки знаки, скільки форми влади. *П'ятий ступінь симулякру – це симулякр децентрованості влади*. Влада постає як розподілена, розчинена в «ринку», «алгоритмах», «системі», тоді як фактичні центри ухвалення рішень маскуються, а їхня відповідальність розмивається.

Ключова операція цієї влади – *удавання не-владою*. Вона розмовляє мовою «ринку», «об'єктивних даних», «нейтральних алгоритмів». Граматично це виражається у конструкціях без підмета: «алгоритм вирішив», «система так влаштована», «ринок не дозволяє», «моделі показують». Це форма деперсоніфікованого перформативу, при якому рішення ухвалюються конкретними інституціями, але мовно подаються як алгоритмічні рішення.

Перехід до економічної логіки тут природний, невидимість влади не є випадковим ефектом технологій, а обслуговує конкретні економічні процеси вилучення вартості. Саме вони структурують те, що видається «нейтральною інфраструктурою».

Цифрова влада не зводиться до контролю як такого, її економічний сенс полягає в *інфраструктурному видобутку вартості* з життєвих процесів суб'єкта. Контроль, нагляд, модерація, таргетинг – це лише побічні ефекти архітектур, спроектованих передусім для видобутку. Щоб схопити це, ми пропонуємо відмовитися від метафор «цифрового концтабору» чи «цифрового Левіафана», які надмірно персоніфікують владу, і натомість ввести метафору *інфраструктури видобутку*.

Інфраструктура видобутку – це сукупність матеріальних (сервери, дата-центри, мережі), програмних (платформи, алгоритми, моделі) та організаційних (корпорації, стартапи, регулятори) елементів, які разом утворюють шахту, де родовищем є внутрішнє життя користувача (його дані, увага, афекти, патерни поведінки). Суб'єктивність перетворюється на сировину, а інфраструктура – на шахтне обладнання.

У цьому контексті ми уточнюємо ще декілька понять:

1) На основі історичної аналогії з *enclosures* ми говоримо про *цифрове огородження* як процес приватизації колективних надбань

– мови, зображень, фольклору, відкритого коду, баз знань, оцифрованих бібліотек – з метою подальшого використання їх як навчальної сировини для приватних моделей штучного інтелекту.

2) На наш погляд потребує введення ще одну форма відчуження – *відчуження від майбутнього*. До чотирьох класичних форм (від продукту праці, від процесу праці, від родової сутності, від інших людей) додається – майбутній простір можливих дій суб'єкта продається третім сторонам до того, як цей суб'єкт їх здійснить, а середовище модифікується так, щоб він здійснив саме ті дії, що вже були продані.

3) *Алібі прогресу* як засіб легітимації конкретних режимів видобутку. Приватизація нових територій людського досвіду (емоції, стосунки, здоров'я, творчість) репрезентується як неминучий «природний розвиток» техносфери.

В таких умовах з'являється новий тип людини, який ми називаємо *цифровою людиною* – антропологічний тип нової епохи. Це наступний етап після постсуб'єкта постмодерної теорії, те, що раніше описувалося як відсутність цілісного «Я» на рівні дискурсу, нині реалізується матеріально через архітектуру платформ, інтерфейсів і моделей.

Цифрова людина характеризується наступними структурними рисами:

1) *Фрагментованість*. Існування як пучок профілів (державних, корпоративних, соціальних), які мають часом більшу дієвість, ніж тілесна особа. Дефіцит досвіду тілесної присутності, який не компенсується ні культом фітнесу, ні зневагою до тіла, тіло редукується до носія інтерфейсів.

2) *Асинхронність із собою*. Постійно розщеплена увага (*continuous partial attention* за Л. Стоун), коли різні «частини» суб'єкта одночасно залучені в різні процеси.

3) *Публічність як режим існування*. Знищення чіткої межі між приватним і публічним.

4) *Гібридна агентність*. Дія часто є співдією людини й алгоритму: від рекомендаційних систем у соціальних мережах до робочих процесів.

5) *Оптимізаційний режим*. Інтерналізація зовнішніх метрик (лайки, рейтинги, KPI) як власної норми самосвідомості, що породжує так звану «оптимізаційну втому» (Хан).

6) *Порушена темпоральність*. Одночасний колапс у нескінченне минуле (архів), прискорене теперішнє та вже зайняте майбутнє.

7) *Епістемічна сліпота*. Структурна неможливість знати деякі речі, оскільки алгоритмічна фільтрація робить невидимими власні критерії добору.

Антропологія цифрової людини в нашій рамці є описовою (не нормативною) і процесуальною (не фіксованою), йдеться не про нову

«природу людини», а про історично конкретну конфігурацію. Усі введені нами ідеї та поняття мисляться як *робочі гіпотези*, відкриті до подальшого розгортання, уточнення, емпіричного тестування та критики. Вони окреслюють не завершену теорію, а поле, в якому можлива філософська робота над описом сучасної цифрової реальності.

ДЖЕРЕЛА

1. Horban O., Vintoniv-Bakharieva S., Martych R., Tymofieieva H. Galaxia Digitalis as a New Reality of Digital Modernity. SKHID (EAST). 2026. Vol. 8, Issue 2. P. 24–31. DOI: 10.21847/2411-3093.2026.823.
2. Маклюєн М. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги / пер. з англ. В. І. Постнікова, С. В. Єфремова. Київ : Ніка-Центр, 2001. 464 с.
3. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція / пер. з англ. В. Ховхун. Київ : Основи, 2004. 230 с.
4. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці / пер. з фр. П. Таращук. 2-ге вид. Київ : Комубук, 2025. 452 с.
5. Horban O., Stadnyk M., Vintoniv-Bakharieva S., Panasiuk L., Yatyshchuk O. (2025). Artificial Intelligence as an Integral Component of the Digital Culture within Contemporary Higher Education. Journal of Educational Technology and Learning Creativity, № 3 (2), pp. 451-467.
6. Horban O., Stadnyk M., Tarasiuk L., Martych R., Vintoniv-Bakharieva S., Panasiuk L. (2025). Digitalization of higher education as a tool for improving humanitarian security. Journal of Theoretical and Applied Information Technology, 103 (18). pp. 7656-7669.

КОГНІТИВНА СТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ПЕРЕД ЗАГРОЗАМИ МАНІПУЛЯЦІЙ ШІ

Ксенія Ніколенко, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри психології, соціології та педагогіки, Донецького державного університету внутрішніх справ

Постановка проблеми. Стрімка інтеграція систем штучного інтелекту (ШІ) у повсякденне життя створює нові виклики для психіки людини. Проблема полягає у здатності ШІ експлуатувати вкорінені когнітивні упередження та емоційні вразливості (такі як страх або надмірна впевненість), що веде до маніпуляції процесами прийняття рішень. Виникає ризик «когнітивного аутсорсингу», коли надмірна довіра до алгоритмів підриває навички критичного мислення, спричиняє психологічну залежність, епістемічну вразливість та потенційну втрату особистісної автономії.